

oměry

Právní vztahy

1) Předpoklady

- právní norma (obecný, obligatorní předpoklad)
- právní skutečnosti (konkrétní, nutný předpoklad)

2) Prvky

- subjekty
- objekty
- obsah

Prvky

Subjekty

- **Fyzické osoby** (= přirozené, jednotlivci)
Osoba cca subjekt
- **Právnícké osoby** (= umělé, organizace, firmy)
- **Stát** – veřejnoprávní korporace, (zvláštní právnícká osoba)

Status osoby subjektivita

Dle současné platné právní úpravy, tvoří

- 1) *pasivní status:*

- a) *právní osobnost* /mít práva/

- b) *soubor základních práv a svobod*

- 2) *aktivní status:* /způsobilost k jednání/

- a) *svéprávnost* /plnoprávnost/

- b) *způsobilost k protiprávnímu jednání*

Náležitosti subjektu

- **právní osobnost** - a) způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti. Občanský zákoník stanoví, že práva může mít a vykonávat jen osoba. Povinnost lze uložit jen osobě a jen vůči ní lze plnění povinnosti vymáhat. (§15 /1)
  - b) soubor základních práv a svobod (§19/1 přirozená P jen člověk)
- **svéprávnost** -a) způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).(§15 / 2)
  - b) Způsobilost k protiprávnímu jednání (§2920)

Pasivní status-Právní osobnost

- vzniká – narozením
- zaniká - smrtí, rozhodnutím o prohlášení za mrtvého
problematika nascitura
- Identifikační znaky člověka
  - jméno
    - /pseudonym/
  - bydliště

Soubor základních práv a svobod

Plynou z ústavního pořádku a občan. zákoníku (§ 81)

Předmět osobnostních práv:

- Osobnost člověka včetně přirozených P a svobody vlastního žití
  - Život, důstojnost, zdraví, P žít ve zdravém životním prostředí, vážnost, čest, soukromí a projevy osobní povahy

Aktivní status - svéprávnost

Nabytí plné svéprávnosti: /nepřesně plnoprávnost/

- zletilostí
  - emancipací (přiznání plné svéprávnosti soudem (cca vynětí)
  - uzavřením manželství
-
- Nezletilý je způsobilý k jednáním svou povahou přiměřeným jeho rozumové a volní vyspělosti jeho věku

Podmínky omezení svéprávnosti

Lze jen **omezit** nikoli zbavit :

- V jeho zájmu
- Po jeho zhlédnutí
- Zjištění jeho názoru
- S plným uznáním jeho práv a osobní jedinečnosti
- Při zvažení neschopnosti postarat se o své záležitosti

Vždy jen dobu nutnou k obstarání záležitosti nebo určenou, nejdéle však na 3 roky

Způsobilost k **protiprávnímu** jednání

- **Schopnost posoudit své jednání** (rozumová) a ovládnout je (volní stránka)
- **Nemožnost zprostit se**, pokud konal ve stavu do něhož se přivedl vlastním zaviněním

Právnícké osoby typy

- hospodářského účelu - *korporace*,
(*corpus*) dle oz:
  - 1) na obhajobu zájmů včetně politických - *spolky* ,
  - 2) obecně prospěšné (charitativní) – *fundace*,
(*fundus*) = *nadace a nadační fondy*
  - 3) smíšené povahy- *ústavy* ,

Prvky

Objekty

- Věci (movité, nemovité) /NOZ –*hmotné a nehmotné, zvířata ne/*
- Výsledky tvůrčí duševní činnosti (umělecké dílo, vynález...)
- Hodnoty lidské osobnosti (život, zdraví, čest...)
- Chování a jeho výsledky (typ služby, podání zprávy)
- Hmotné objekty, které jsou živými tkáněmi (transplantát)

Prvky

Obsah

Subjektivní práva a právní povinnosti

ad subjektivní práva: - absolutní
- relativní

ad právní povinnosti - dare
- facere / non facere/
- omittere
- pati

Právní skutečnosti

KLASIFIKACE

1/ Dle působení vůle

- a) subjektivní
- b) objektivní

2/ Dle nutnosti důkazu

- a) známé /notoricky, ex offio/
- b) dokazatelné
- c) předpokládané /domněnky/

vyvratitelné cca nevyvratitelné zák. práce

má se za to, že

považuje se, hledí se na

- d) fikce

3) Dle působení

- a) samostatné
- b) složené

4) Dle poměru k společensky žádoucímu působení práva

- a) právní
- b) protiprávní

Právní skutečnosti závislé na vůli

Aprobované

individuální právní akty

• právní jednání

.

.

.

soukromoprávní úkony

Volní jednání
= *subjektivní*

Jednání reprobované

veřejnoprávní

□ protiprávní jednání - delikty

soukromoprávní

- trestné činy (přečiny, zločiny)
- přestupky
- kárné jednání
- soukromoprávní delikty

Nezávislé na vůli

události právní (i protiprávní)

- narození a smrt
- čas

Nezávislé na vůli

= *objektivní*

stavy protiprávní (i právní)

- pracovní úraz
- nemoc z povolání

Uplynutí času

1. Zánik práva uplynutím
lhůty omezující jeho trvání

Kvalifikované účinky
uplynutí času

2. Prekluze

3. Promlčení

4. Vydržení

Prekluze

Prekluzivní lhůty jsou v obč. právu méně obvyklé než promlčecí lhůty
a musí být výslovně stanoveny zákonem (626 OZ)

Následek - zánik práva za těchto předpokladů

- a) uplynutí prekluzivní lhůty
- b) neuplatnění práva v této lhůtě

soud přihlíží k prekluzi z úřední povinnosti

prekluzivní lhůty nemohou být prodlouženy

výjimka v případech, kdy se do prekluzivní lhůty určitá doba nezapočítává

běh prekluzivních lhůt se nemůže zastavit

Promlčení

Délka promlčecí doby

obecná – 3 roky - 629 (majetkové max. 10 let)

zvláštní a) kratší

subjektivní (náhrada škody, bezdůvodné obohacení) přepravy

b) delší

objektivní (náhrada škody, bezdůvodné obohacení,)

běh promlčecí doby

nezačíná

staví se

nekončí

přerušuje se

Následky promlčení

nárok se stává podmíněným, na námitku dovolání se promlčí
povinnému vzniká právo vznést námitku promlčení

A/ povinný nevznesl námitku promlčení

(k promlčení se nepřihlíží, nárok se přiznává)

B/ povinný vznesl námitku promlčení

- nárok zaniká
- subjektivní právo se oslabilo
- trvá ve formě naturální obligace

Druhy právních úkonů, jednání

1. dle počtu subjektů:

- unilaterální
- bilaterální
- multilaterální

2. dle vůle:

- volní
- reálné

3. dle příčiny:

- kauzální
- abstraktní

Druhy úkonů, jednání

5. dle ekonom. ekvivalentu:

- úplné (lukrativní)
- bezplatné (onerózní)

6. ostatní:

- mezi živými (inter vivos)
- pro případ smrti (mortis causa)

7. podle zákonné úpravy:

- jednání pojmenovaná (*nominátní*) – nejčastější právní jednání,
- jednání nepojmenovaná (*inominátní*)

Náležitosti právního jednání, (*negotium*) = úkonů

- náležitosti subjektu

- náležitosti vůle

Náležitosti právních úkonů - náležitosti projevu

(právních jednání)

- náležitosti vztahu

vůle a projevu

- náležitosti předmětu

Náležitosti právních úkonů

1. Osoby - *právní osobnost a svéprávnost (právní subjektivita)*
§ 17 § 551, 581
2. Náležitosti vůle - *danost (skutečnost), svoboda, vážnost, omyluprostost*

ad danost : (*skutečnost*) *non negotium - AN*

např. společenská úsluha, při níž chybí vůle se právně vázat

ad svoboda: - násilí

- bezprávná výhružka

- protiprávní
- příčinná souvislost hrozby a projevu
- intenzita (vzbuzuje důvodný strach)

negotium nullum– § 587

/ tíseň a nevýhodné podmínky/

Náležitosti vůle 2

- ad vážnost

- žertem,
- při hře
- v nadsázce

Náležitosti vůle 3

- ad prostá omylu
- omyl ve vůli = nesoulad mezi zamýšlenými a skutečnými právními následky
  - Omyl - právně bezvýznamný
    - **právně významný** – skrytý
- - účast druhého účastníka na vyvolání:
  - vyvolán lstí – jakýkoliv (včetně vedlejší okolnosti) NN
  - vyvolán lstí o nerozhodující okolnosti- přiměřená náhrada šk

§ 583

Náležitosti projevu

3. Náležitosti projevu – srozumitelnost, určitost, forma

ad srozumitelnost: - poznatelnost §553 NN

nejasné vyjádření – negotium nullum

ad určitost: - obsah NN
nejasný obsah – negotium nullum

ad forma:
- ústní
- písemná (prostá a kvalifikovaná) NN
/leda strany dodatečně zhojí /
- smluvená – negotium nullum /jen do okamžiku
splnění/

Shoda vůle a projevu

4. Shoda vůle a projevu – vědomá a nevědomá

- ad vědomá:
  - jednostranná - mentální rezervace (o)
  - jednostranná simulace (vůle není vážná)
  - společná - simulace - absolutní
  - relativní
  - (nedostatek vážnosti vůle)
- ad nevědomá neshoda:
  - jednostranná = omyl v projevu (error in negotio, in objecto, in persona)
  - dvoustranná (chybí smluvní konsens)

Náležitosti předmětu

5. Náležitosti předmětu - *dovolenost a možnost*

- ad dovolenost - rozpor se zákonem -výslovný
-obsahový

(obcházení zákona, rozpor s dobrými mravy) NN

- ad možnost nemožnost - počáteční
- fyzická objektivní

Náležitosti vůle

- - *danost (skutečnost)* vůle (vůle není skutečná v důsledku donucení)
- - *vážnost* (nejde o projev simulovaný nebo učiněný v žertu)
- - *prostá omylu* (o rozhodující okolnosti a byl-li v omyl uveden druhou stranou)
- - *svobodná* (nesvobodný je ten, kdo byl přinucen hrozbou tělesného nebo duševního násilí vyvolávající jeho důvodnou obavu)

Náležitosti projevu

- - *srozumitelnost a určitost* (náležitosti absentují, pokud z projevu nelze zjistit jeho obsah ani výkladem)
- - *forma* (není dodržena, pokud nebylo právní jednání učiněné ve formě ujednané stranami nebo stanovené zákonem, s možností jejího dodatečného zhojení stranami)

Následky vad

Non negotium absolutní **1. Neplatnost**
neexistence, nicotnost

Negotium nullum, „relativní“
neplatný, nulitní

bez návrhu Ex offio

jen na návrh

od počátku

od rozhodnutí

nezhojitelné

Ize konvalidovat

2. Relativní neúčinnost (odporovatelnost)

Zrušení neplatného úkonu bez návrhu:

- Proti dobrým mravům,
- odporuje zákonu ,
- zjevně narušuje veřejný pořádek,
- právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému.
- není-li učiněno ve formě ujednané stranami nebo stanovené zákonem, ledaže
- omyl o rozhodující okolnosti a byl-li v omyl uveden druhou stranou
- jednáno v omylu vyvolaném Istí, leda

Zrušení neplatného úkonu na návrh:

- není-li dodržena forma právního jednání ujednaná stranami až do plnění
- přinucení hrozbou tělesného nebo duševního násilí

Děkuji za pozornost

